

Wielką zaletą gospodarki rynkowej jest to, że nie interesuje jej kolor skóry ludzi ani ich wyznanie, interesuje ją tylko to, czy mogą oni wyprodukować coś, co chcesz kupić.

Milton Friedman

GOSPODARKA RYNKOWA. CO? JAK? KTO?

2

Lodowa ekonomia

W Polsce do lat dziewięćdziesiątych lody można było kupić prawie wyłącznie latem. Dominowała sprzedaż lodów w wafelku, które należało skosztować natychmiast, nie nadawały się bowiem do transportu ani przechowywania. Właściciele automatów do produkcji lodów pogodzili się z sezonowością sprzedaży i z reguły produkcję lodów traktowali jako dodatkowe źródło dochodów w ciepłe, letnie dni. W tamtych czasach głęboko mrożone lody w kartonikach lub kubeczkach były rzadkością.

Reformy Leszka Balcerowicza nie ominęły też rynku lodów. W Polsce pojawiły się zagraniczne koncerny sprzedające lody. Jednak nadal były one zamawiane przez sklepy tylko w okresie letnim. Ich producenci, aby zachęcić handlowców do sprzedaży lodów także poza sezonem, zaczęli wyposażać sklepy w zamrażarki, w których mogły być one przechowywane. Zwiększono także oferowany asortyment, pojawiły się w sprzedaży lody o wielu smakach, a także desery lodowe.

Towarzyszyła temu kampania reklamowa, która doprowadziła do tego, że – aczkolwiek konsumpcja lodów jest najwyższa latem – ich sprzedaż ma miejsce także w innych porach roku. Wzrost popytu na lody zachęcił zagranicznych inwestorów do otwierania zakładów produkcyjnych w Polsce. Także krajowi przedsiębiorcy zwiększyli produkcję i zaczęli inwestować w sieć dystrybucji. Dzięki konkurencji można obecnie kupić kilkadziesiąt rodzajów lodów w zróżnicowanych cenach.

1. Trzy filary gospodarki rynkowej to: własność prywatna, system cen i konkurencja. Który z nich miał największe znaczenie dla rynku lodów?

.....

.....

2. W jaki sposób producenci lodów zachęcali handlowców do ich sprzedaży?

.....

.....

3. Jak powyższy przykład ilustruje postawy przedsiębiorcze?

.....

.....

Porównywanie różnych systemów ekonomicznych

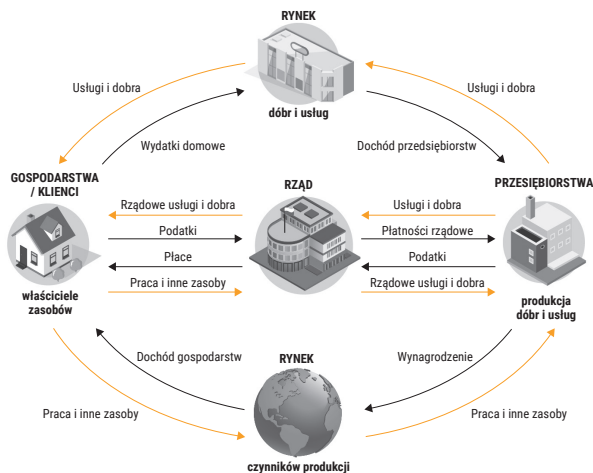
1. Korzystając z poniższej tabelki, porównaj systemy w różnych krajach, na przykład obowiązujący w USA z systemem w Korei Północnej.

Porównanie systemów ekonomicznych		
	USA	Korea Północna
<p>Własność</p> <p>Kto posiada środki produkcji i nimi zarządza?</p>		
<p>Alokacja zasobów</p> <p>W jaki sposób zasoby produkcyjne są alokowane między ludzi i przedsiębiorstwa?</p>		
<p>Dystrybucja dóbr i usług oraz programy pomocy społecznej</p> <p>W jaki sposób dystrybuje się dobra i usługi? Czy istnieją programy opieki społecznej (ochrona zdrowia, system emerytalny itd.)?</p>		

2. Porównaj współczesny system ekonomiczny w Polsce z tym z lat osiemdziesiątych.

Porównanie systemów ekonomicznych w Polsce		
	Lata osiemdziesiąte i wcześniejsze	Współcześnie
<p>Własność</p> <p>Kto posiada środki produkcji i nimi zarządza?</p>		
<p>Alokacja zasobów</p> <p>W jaki sposób zasoby produkcyjne są alokowane między ludzi i przedsiębiorstwa?</p>		
<p>Dystrybucja dóbr i usług oraz programy pomocy społeczne</p> <p>W jaki sposób dystrybuje się dobra i usługi? Czy istnieją programy opieki społecznej (ochrona zdrowia, system emerytalny itd.)?</p>		

Obieg okrężny

1. Wytłumacz (na podstawie powyższego rysunku), w jaki sposób pieniądze, które wydajesz na dobra i usługi, stają się dochodem członków innych gospodarstw domowych.

.....

.....

2. Opierając się na powyższym modelu, wyjaśnij, w jaki sposób pieniądze, które jedno przedsiębiorstwo przeznacza na płace, stają się dochodem innego przedsiębiorstwa.

.....

.....

3. Wytłumacz (na podstawie obiegu okrężnego), jaki wpływ na przepływ dóbr i usług oraz płatności pomiędzy poszczególnymi podmiotami będą miały poniższe okoliczności.

a) Nowe przedsiębiorstwa rozpoczną produkcję dóbr i usług.

.....

.....

b) Pracownicy podniosą swoje kwalifikacje i będą w stanie zwiększyć produkcję dóbr i usług.

.....

.....

c) Ludzie staną się niepewni jutra i zaczną więcej oszczędzać, ograniczając zakup dóbr i usług.

.....

.....

d) W ciągu roku wydatki na przemysł zbrojeniowy wzrosną 10-krotnie.

.....

.....

e) Kopalnie zwolnią 100 tys. pracowników.

.....

.....

Czynniki produkcji

1. Każdy wyrób, który nabywasz (lub o którym tylko marzysz), wiąże się z wykorzystaniem trzech zasobów produkcyjnych – naturalnych, ludzkich i kapitałowych. Aby to udowodnić, wybierz jeden z wymienionych niżej produktów i sporządź listę zasobów wykorzystanych do jego wytworzenia i dostarczenia na rynek.

Do wyboru:

drewniana wykałaczką --- T-shirt --- szarlotka --- kanapka z serem --- gazeta

Uwaga: Nie myl czynników produkcji z surowcami i półproduktami. Na przykład ropa naftowa jest zasobem naturalnym, a benzyna produktem z niej wytworzonym. Nie zapomnij także o zasobach niezbędnych do funkcjonowania fabryk oraz maszynach potrzebnych do wyprodukowania i transportu produktów.

Zanim przystąpisz do pracy, zapoznaj się z poniższym przykładem.

Produkt: koperta

Zasoby naturalne	Zasoby ludzkie	Zasoby kapitałowe (kapitał rzeczowy i finansowy)
drewno	drwale	narzędzia, np. piły
woda	pracownicy papierni	samochody
powietrze	operatorzy maszyn	budynek i wyposażenie papierni
	kierowcy	pieniądze, np. na materiały do produkcji, nowe maszyny, wynagrodzenia
	sprzedawcy	

Produkt:

Zasoby naturalne	Zasoby ludzkie	Zasoby kapitałowe (kapitał rzeczowy i finansowy)

GOSPODARKA RYNKOWA. CO? JAK? KTO?

2. Korzystając z danych GUS lub rocznika statystycznego, oblicz, o ile procent zwiększał się PKB w Polsce w ciągu ostatnich 3 lat.

.....

.....

3. Z wykresu 2-2 na stronie 24. podręcznika wynika, że indeks PKB *per capita* dla strefy euro w 2017 r. wyniósł 106. O ile procent przeciętny obywatel strefy euro miał w 2017 r. dochód wyższy niż statystyczny Polak?

.....

.....

PRACA W ZESPOŁACH

Korzystając z różnych źródeł, przygotujcie wykresy dynamiki PKB za ostatnie 5 lat dla: Polski, Niemiec, Czech, Słowacji, Wielkiej Brytanii, Estonii, Indii i Chin. Porównajcie otrzymane wykresy, a następnie sformułujcie wnioski i podzielcie się nimi na forum klasy.

PODSUMOWANIE

1. Jakie są główne różnice między gospodarką rynkową a gospodarką centralnie planowaną?

.....

.....

2. Jakie znaczenie dla gospodarki rynkowej mają: własność prywatna, system cen i konkurencja?

.....

.....

3. Co oznacza termin „niewidzialna ręka rynku”?

.....

.....

4. Jakie czynniki wpływają na bogactwo społeczeństw?

.....

.....

5. Po co mierzy się PKB?

.....

.....

Więcej ćwiczeń znajdziesz na stronie programu *Podstawy przedsiębiorczości*:
[https://podstawy-przedsiębiorczosci.junior.org.pl/pl/Materialy-dydaktyczne w rozdziale](https://podstawy-przedsiębiorczosci.junior.org.pl/pl/Materialy-dydaktyczne%20w%20rozdziale%202.%20GOSPODARKA%20RYNKOWA.%20CO%20JAK%20KTO?)
2. GOSPODARKA RYNKOWA. CO? JAK? KTO?